

Latvijas Sociāldemokrātijas
Vidienas komiteja

PA - 6. fonds

Vēsturiskā izziņa
1906.g. -1919.g. februāris

1906. g. 1. oktobrī dibināšanas konferencē tika izveidota Latvijas Sociāldemokrātijas (LSD) Vidienas organizācija¹ ar centru Valmierā. Tā darbojās Latvijas ziemeļos un ievērojamā tās centra daļā (tagadējo Limbažu, Valmieras, Cēsu, Valkas un daļēji Rīgas un Ogres rajonu teritorijā).

Organizācijas pamatsūnīpas bija pulciņi, tie apvienojās rajonos, rajonā - centros ar centra padomi priekšgalā un tie-Vidienas organizācijā. Organizācijas darbību vadīja komiteja.

Neskatoties uz to, ka organizācija darbojās gan pilsētās, gan laukos, tā, atšķirībā no Rīgas, Liepājas un Jelgavas organizācijām tika dēvēta par LSD lauku organizāciju.

1910.-1914. gados LSD Vidienas organizācija dalījās 9-11 rajonos².

- "Austrumnieki" (agrāk "Vidzemnieki") - darbojās Mazsalacā un tās apkārtnē
- "Celmāji" (agrāk "Eglieši") - darbojās Rūjienā un tās apkārtnē
- "Jūrmalnieki" (vēlāk "Strautieši") - darbojās Cēsīs un tās apkārtnē
- "Kalnieši" - darbojās Raunā un tās apkārtnē
- "Mežnieki" - darbojās Piebalgas rajonā
- "Pirmie asni" - darbojās Smiltēnē
- "Purmalieši" - darbības vieta nav zināma
- "Silenieki" - darbojās Rankā un tās apkārtnē
- "Strenči" - darbojās Strenčos un tās apkārtnē
- "Vēžnieki" (vēlāk "Bērzieši") - darbojās Valmierā, Kauguru un Kārļu pagastos

¹ LVA, PA - 1.f., 1.apr., 3.l., 81.-83.lp.

² Организационная структура Коммунистической партии Латвии. 1904-1941. /И.Апине, А.Пулькис, Л.Спруге и др. - Рига, 1978 - С.58.

- "Ziemeļnieki" (agrāk "Upmalieši") - darbojās Līgatnē ar apakšrajonu "Vidzemes Šveice" - darbojās Siguldā.

Pēc vācu okupācijas 1915. g. vasarā LSD Vidienes organizācija bija to 3 organizāciju skaitā (kopā ar LSD Rīgas un Malienas organizācijām), kuras turpināja darbību nelegāli un 1917. g. februārī pēc Februāra revolūcijas - legalizējās.

1917. gadā LSD Vidienes organizācijā ietilpa sekojoši rajoni³:

- Augstrozes
- Amatas
- Cēsu
- Drustu - Gatartas
- Ergļu
- Kirbižu
- Limbažu
- Līgatnes
- Mazsalacas
- Matīšu
- Palsmanes
- Piebalgas (Jaunpiebalgas)
- Pāles
- Raunas
- Rāmkas
- Rūjienas
- Rencēnu
- Smiltenes
- Strenču
- Skujenes
- Valmieras
- Vecpiebalgas
- Valkas

Līdz ar LSD Valkas - Rūjienas organizācijas nodibināšanu (1917. g. jūnijā) Valkas, Mazsalacas, Rūjienas, un Strenču rajoni pievienojās tai.⁴

³ Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā 1917. Dokumenti un materiāli - Rīga, 1957.-51.-52. un 599.lpp. un LVA, PA - 6.f., 1.apr., 1.l., 11.o.p.lp.

⁴ LKP oktobra revolūcijā 1917. Dokumenti un materiāli - 600.lpp.

1918. g. februārī vācu karaspēks okupēja visu Latviju un LSD Vidienes organizācija pārgāja pagrīdē.

Pematojoties uz LSD XVI konferences (notika Rīgā 1918. gada maija beigās) lēmumu tika nodibināta LSD Vidzemes koporganizācija⁵ un LSD Vidienes organizācija ar Vidienes komiteju priekšgalā darbojās tās sastāvā. 1918. g. februārī LSD Valkas - Rūjienas organizācija pārtrauca savu darbību un tās rajoni pievienojās Vidienes organizācijai.

Šajā laikā Vidienes organizācijā ietilpa sekojošie rajoni⁶:

- "Dienas" (darbojās Valkas apkaimē)
- "Eglāju" (darbojās Mazsalacas apkaimē)
- "Ezera" (darbojās Burtnieku apkaimē)
- "Gaujmaliešu" (darbojās Cēsu apkaimē)
- "Liepeniešu" (darbojās Rūjienas apkaimē)
- "Rita" (darbojās Valmieras apkaimē)
- "Upes" (darbojās Raunas apkaimē)
- "Asnu" (darbības vieta nav zināma)
- "Liesmas" - " - " -
- "Ēres" - " - " -
- Ipiķu
- Smiltenes
- Piebalgas
- Jaunburtnieku

Līdz ar Latviešu Strēlnieku un citu Sarkanās Armijas daļu ienākšanu Vidzemē LSD Vidienes komiteja 1918. g. 25. decembrī pieņēma lēmumu par pāreju uz legālo darbu un LSD Vidienes organizācijas konferences sasaukšanu⁷

Konference notika 1919. g. 8. janvārī, tajā piedalījās 15 rajonu delegāti (Burtnieku, Cēsu, Drustu - Getartas, Eveles, Matišu, Mazsalacas, Apes, Rencēnu, Rūjienas, Ramkas, Raunas, Smiltenes, Strenču, Valmieras un Valkas rajonu).⁸

⁵Sk. LSD Vidzemes koporganizācijas centra (PA-85.fonds) vēsturisko izziņu.

⁶LVA, PA - 6.f., 1.apr., 1.l., 17.lp.; 2.l., 59.o.p. ep; 37.lp. un 6.o.p. ep; Latvijas Komunistiskā partija 1918. un 1919.gadā. Dokumenti un materiāli. - Rīga, 1958 - 74. un 97.lpp.

⁷LVA, PA - 6.f., 1.apr., 4.l., 3. un 3.o.p.lp.

⁸Latvijas Komunistiskā partija 1918. un 1919. gadā. Dokumenti un materiāli. - Rīga, 1958. - 214. un 215. lpp.

1919. g. janvārī Vidzemes koporganizācijas Centrs tika likvidēts un tā tiesības un pilnvaras attiecinātas uz LSD Vidienes un Malienas organizāciju komitejām.⁹

LSD Vidienes organizācija darbojās līdz 1919. g. martam, kad LSD Vidienes organizācijas vietā tika nodibināta Latvijas Komunistiskās partijas (LKP) Valmieras apriņķa organizācija.¹⁰

Galvenā fondu glabātāja
nodaļas 1.kat.arhiviste

Jh
28.09.93

T.Jakovļeva

9 LKP 1918. un 1919. gadā. Dokumenti un materiāli, 218. lpp un LVA, PA v 60.f., l.apr., l.l., 20. lp.

10 Tālāk sk. LKP Valmieras apriņķa komitejas (PA- 57. fonds) vēsturisko izziņu.